

Õppeprogrammide kvaliteedi hindamisest

Maarika Männil, õppeprogrammide hindamise koordinaator
Marje Loide, õppeprogrammide hindaja

9. detsember 2022
Tartus

Kvaliteedi tagamise aluskokkulepped

- Hetkel kehtib keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2019–2022. See on ühise tegevuse memorandumi rakenduskava, mis allkirjastati 31. märtsil 2017 keskkonnaministri ning haridus- ja teadusministri poolt.
- Tegevuskava üheks eesmärgiks on keskkonnahariduse kvaliteedisüsteemi loomine, mis viiakse ellu kolmes osas (õppeprogrammide kirjeldused, juhendajad, keskused).

Kvaliteedisüsteemi eesmärgid:

- saavutada ühtlane tase erineva taustaga keskkonnahariduse pakkujate seas;
- usaldusväärse keskkonnahariduse kättesaadavus kõikjal Eestis;
- toetada keskkonnahariduse võrgustiku arengut.

Kvaliteedisüsteemi loomise algusest I

Kvaliteedisüsteemi elluviimist juhib Eesti Keskkonnahariduse Ühing koostöös Keskkonnaministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga, kaasates huvitatud osapooli – õpetajaid, keskkonnahariduse spetsialiste jt.

Koostati projekt „Heatasemelist keskkonnaharidust tagava ja arengut toetava kvaliteedisüsteemi algatamine“, 02.09.2019 – 31.05.2021, mida toetas KIK. Projektijuht Anne Kivinukk.

Kvaliteedisüsteemi loomise algusest II

Projekti esimene sisend „Milline on hea keskkonnahariduslik õppeprogramm?“ koguti huvigruppidele sügisel 2019 (kokku 70 osalejat). Kõige olulisemaks hinnati meetodite mitmekesisust.

Ekspertgrupp (Kaidi Holm, Helle Kont, Külli Relve, Asta Tuusti) struktureeris ettepanekud, töötas välja õppeprogrammide kirjelduste kvaliteedi kriteeriumid ja koostas hindamise juhendi.

Projekti juhtgruppi kuulusid: Liisa Puusepp (KeMin), Imbi Henno (HTM), Mari Kala (Keskkonnaamet), Aili Saluveer ja Val Rajasaar (EKHY).

Kvaliteedimärgis „Läbimõeldud programm“

- Murakas on Eesti looduses kasvav väga maitsev mari, mis on hea võrdkuju kõrge kvaliteediga keskkonnaharidusele.
- Märgis omistatakse õppeprogrammi kirjeldusele
 - mida on analüüsinud välishindajate kogu
 - mis vastab ekspertide poolt väljatöötatud kvaliteedikriteeriumitele
- Märgise väljaandmist korraldab Eesti Keskkonnahariduse Ühing
- Märgise omanikul on õigus
 - kasutada märgist programmi tutvustamisel
 - avaldada märgis keskkonnahariduse portaalis www.keskkonnaharidus.ee koos vastava programmiga
- **Nummerdatud märgis** kehtib ainult koos vastava programmiga **5 aastat**. Loend on EKHY kodulehel.

Märgise kujundas
Eerik Keerend,
NeoArt OÜ

Olulised põhimõtted:

- Hindamisest osavõtt on vabatahtlik.
- Hinnatakse programmi kirjeldust, mis on keskkonnahariduse portaalis avaldatud (portaali haldab Keskkonnaamet).
- Üks õppeprogrammi kirjeldus võib olla kuni kahele vanuserühmale.
- Väga oluline on kirjelduses selgelt välja kirjutada käsitletava temaatika seosed kestliku arengu ehk jätkusuutlikkuse põhimõtetega.
- Alates sügisest 2022 saab ühte kirjeldust hindamisele saata ühe korra ühe aasta jooksul, et hindamisele saadetak kirjeldus oleks eelnevalt läbimõeldud ja kontrollitud.

Õppeprogrammide kirjelduste hindamine

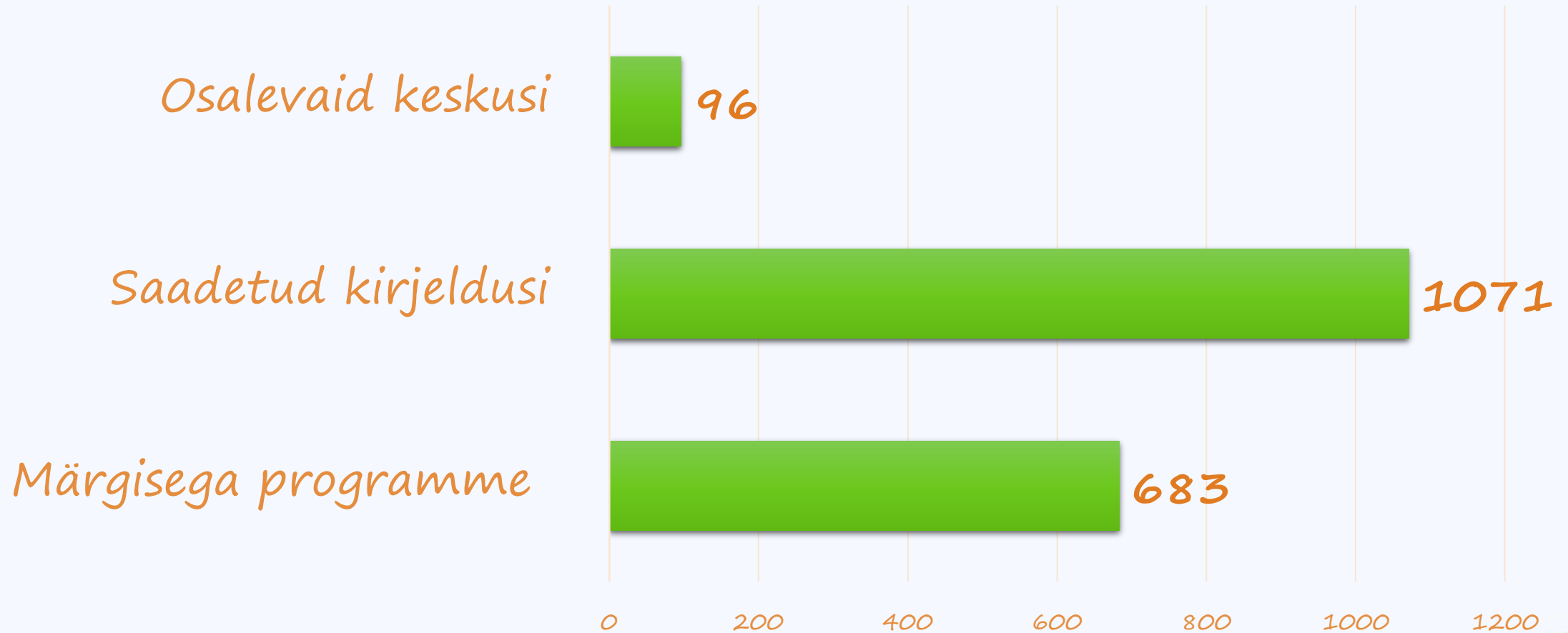
- Aastas on avatud olnud kaks vooru, mil saab kirjeldusi hindamisele saata (kevadel ja sügisel).
Rahastab Keskkonnaministeerium.
- Märtsis 2020 alustas 10 hindajat, detsembri 2022 seisuga on hindajaid 5:
 - Ana Valdmann
 - Geidi Mitt
 - Marje Loide
 - Ulvi Urgard
 - Maarika Männil

Abimaterjalid kirjelduste koostajatele EKHY kodulehel:

1. Õppeprogrammi kirjelduse kvaliteedi hindamise kriteeriumid
2. Õppeprogrammi ülesehituse ja hindamiskriteeriumite seosed
3. Portaali keskkonnaharidus.ee õppeprogrammi sisestamise vormi abitekstid

Tulemused juuli 2022 seisuga

Õppeprogrammi (ÕP) kirjelduse kvaliteedi kriteeriumid:

1. ÕP nimetus, lühitutvustus ja üldandmed
2. ÕP eesmärgid (õpitulemused, seosed õppekava ja jätkusuutliku arengu põhimõtetega)
3. ÕP sisu ja metoodika (programmi terviklikkus, metoodika ja vahendite sobivus sihtrühma vanuse ja ajakavaga, teaduspõhisus)
4. Õppekeskkond (läbiviimise koht, selle turvalisus ja sobivus erivajadustega osalejale)
5. Juhendajad ja koostöö kooliga

Milliseid probleeme esineb...

1. ÕP nimetus, lühitutvustus ja üldandmed

- Need osad on reeglina hästi kirjeldatud
- Vahel siiski:
 - on pealkiri liiga üldine, ei too välja õpitava sisu
 - on kirjeldus rohkemale kui kahele sihtrühmale
 - pole kirjeldatud õpikeskkonna eripärasid – kui pikk on matkarada, milline on läbitav maastik või on keskuse juures mainimisväärseid erisusi, mis eeldavad vastavat käitumist.

Milliseid probleeme esineb...

2. ÕP eesmärgid (õpitulemused, seosed õppekava ja jätkusuutliku arengu põhimõtetega)

Eesmärkide seadmisel on raskusi valmistanud:

- **Eakohaste õpieesmärkide seadmine**, mis toetavad eemakohaselt riikliku õppekava elluviimist. Samuti peab eesmärkide täitmine olema heas kooskõlas tegevustikuga, et oleks aru saada, kuidas eesmärgistatud tulemus saavutatakse aktiivõppe käigus.
- **Seosed riikliku õppekavaga** luuakse, kuid sageli kopeeritakse õppekavast kõik seda teemat sisaldavad peatükid. Kõige saavutamise pole reaalne 1-2 tunniga, tuleb teha valikuid, mida kindlasti jõuab. Rohkem võiks vaadata lisaks ainekavadele ka üldisi õppe- ja kasvatusesemärke vastavas vanuserühmas.
- **Seosed jätkusuutliku arengu teemaga** pole kirjas. Kirjeldusest peab selgelt olema lugeda, et käsitletakse seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda. Neid seoseid õpilased ei oska sageli ise luua.

Milliseid probleeme esineb...

3. ÕP sisu ja metoodika (programmi terviklikkus, metoodika ja vahendite sobivus sihtrühma vanuse ja ajakavaga, ...)

- Sisu ja metoodika osas on probleemiks
 - Metoodika ei vasta aktiivõppele. Liiga sageli väljendatakse programmi kirjelduses: räägime, tutvume... Ei selgu, kuidas seda tehakse, mis meetodeid kasutatakse grupi aktiveerimiseks.
 - Meetodit UURIMA kasutatakse sageli VAATLUSE tähenduses, sest kirjelduses pole uurimisele kohaseid etappe kirjeldatud ega aega planeeritud.
 - Vahendite hulka pole kirja pandud – ei saa aru, kas neid on kogu grupi peale, rühmatöök (kui suured on rühmad) või paari peale.

Milliseid probleeme esineb...

3. ÕP sisu ja metoodika (... teaduspõhisus)

- Teaduspõhisust hinnatakse kirjelduses...
 - mõistete õige kasutamise järgi, nt
 - linnud ja loomad; putukad ja loomad
 - Puud ja taimed
 - Kohastumine – kohastumus – kohanemine
 - kirjapandud põhimõtete järgi, nt
 - Metsloomadele lisasööta pole vaja viia, sest kõigile on looduses piisavalt toitu
 - Looduse kohta skaala kasulik – kahjulik kasutamine pole õige, sest see on inimese tõlgendus vastavalt oma teadmistele. Looduses on igal liigil kindel roll, mis on aidanud tagada elu jätkusuutlikkust Maal.

Milliseid probleeme esineb...

4. Õppekeskkond (läbiviimise koht, selle turvalisus ja sobivus erivajadustega osalejale)

- See osa on reeglina hästi kirjeldatud, kuid vahel pole...
 - ... käsitletud turvalist (et lepitakse kokku käitumisreeglid)
 - ... kirjas, kas programm kohaldub erivajadustega õpilastele (ja millistele)

Milliseid probleeme esineb...

5. Juhendajad ja koostöö kooliga

- See osa on reeglina hästi kirjeldatud, kuid vahel pole...
 - ...juhendajate nimedele lisatud nende hariduslikku tausta, kompetentsust ja kogemusi selle programmi kontekstis.
 - ...kirjas täpsemaid ootusi õpetajale programmi eel, ajal ja pärast.
 - ...kirjas, millal ja kuidas küsitakse programmi tellinud õpetajalt tagasisidet kogu õppeprogrammi kvaliteedi kohta.

Kokkuvõtteks

- Aktiivõppeprogrammide kirjelduste hindamine on oluline, sest annab ülevaadet pakutava hariduse sisust ja vormist.
- Hindamisega saavutatakse ühtlasem kvaliteet, sest kokkulepitud nõuetele vastamine tagab märgise.
- Murakamärgis on taotlemist väärt – õpetajad leiavad üles heakskiidetud programmid! AGA, hindamisele palume saata kirjelduse, mis on tõesti juba vastavuses kriteeriumitega (abivahendid on EKHY kodulehel).